kapinyne I, kape 59, ir pagal jame rastas romėniškas monetas datuojamos III–IV a. Apyrankė gali būti iš čia esančio ar jau sunaikinto to meto kapinyno arba atsitiktinai į šią vietą patekusi iš kito žinomo to paties laikotarpio kapinyno, buvusio kitame Rąžės upės krante. Neatmestina ir galimybė, kad apyrankė pateko iš gyvenvietės, kurios pėdsakų tiriant šurfą neaptikta.

Vytauto St. 88A

In 2014, a field evaluation (twelve 2x1 m test pits) was conducted at Vytauto St. 88A in Palanga old town. Layers with 17th–18th-century finds were recorded. Half of a 3rd–4th-century decorated bronze bracelet with a convex cross-section was discovered in test pit 11 (Figs. 1–3).

3 pav. Šurfo 11 Š sienelė. S. Aleksandravičiaus nuotr.

Fig. 3. The N wall of test pit 11.

Marius Petkus

Vytauto gatvė 44A

2014 m. balandžio mėnesį Palangoje, sklype Vytauto g. 44A atlikti žvalgomieji tyrimai. Šiame sklype, kuris patenka į Palangos miesto istorinės dalies (UK 12613) teritoriją, planuojama statyti svečių namus.

Archeologiniai tyrimai bei priešistorinių duomenų kaupimas Palangoje prasidėjo dar XX a. 8 dešimtmetyje. Nuo 1976 m. iki pastarųjų metų Palangoje yra kasinėję archeologai A. Tautavičius, V. Žulkus, J. Genys, R. Jarockis, K. Geštautaitė, D. Zubrickas, M. Brazauskas, V. Bračiulis, D. Brazaitis, G. Piličiauskienė, R. Kraniauskas, G. Piličiauskas, R. Šmigelskas, S. Aleksandravičius, T. Ivanauskas, D. Balsas ir kt. Nepaisant nemažo archeologų įdirbio, žinios apie istorinių laikų, XVI–XVIII a., Palangos miestelio materialinės kultūros raidą bei jos sudėtį vis dar yra miglotos.

2014 m. žvalgomųjų tyrimų metu Vytauto g. 44A, 786,61 m^2 dydžio sklype buvo ištirti keturi 2x1 m dydžio šurfai – iš viso 8 m^2 bendras plotas.

Šurfe 1 nuėmus 40–70 cm storio velėnos ir supiltinį pilkos spalvos sluoksnį (šurfo Š pakraštyje paviršinis sluoksnis siekė 40–45 cm, kitose dalyse – iki 70 cm), buvo atidengtas smulkaus eolinio balkšvo atspalvio smėlio paviršius. Šis supustyto smėlio klodas siekė 70–90 cm. Po smėliu vidutiniškai 1,4 m gylyje atidengtas pilkas smėlis – buvęs paviršius. Šis sluoksnis iki 10 cm storio. Giliau, iki 1,8 m kastas gelsvo smėlio sluoksnis. Toliau gręžiniu nustatytas vidutiniškai 2,5 m gylyje giliau glūdintis juosvo uždurpėjusio smėlio sluoksnis, kurio storis apie 1 m – buvęs dirvožemis be kultūrinio sluoksnio pėdsakų. Šis sluoksnis buvo iki 1 m storio. Šurfo gylis su gręžiniu siekė 3,6 m.

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas ant 1779–1781 m. Palangos miestelio tikrosios būklės plano: 1 – Palangos senasis miestas; 2 – Palangos miesto istorinė dalis; 3 – Palangos dvaro sodyba; 4 – vizualinės apsaugos pozonio riba; 5 – archeologiniai paminklai; 6 – 2014 m. tyrimų vieta; 7 – ankstesnių archeologinių tyrimų vietos. M. Petkaus brėž.

Fig. 1. Situation plan of the excavated locations marked on a 1779–1781 plan of the actual situation of the town of Palanga: 1 – Palanga Old Town; 2 – the historic part of Palanga; 3 – the Palanga Manor complex; 4 – the boundary of the visual protection subzone; 5 – archaeological sites; 6 – the location evaluated in 2014; 7 – locations of earlier investigations.

Šurfe 2 nuėmus 20–30 cm storio velėnos ir pilkos spalvos dirvožemio sluoksnį šurfo P dalyje bei 35–50 cm storio velėnos ir perkastą pilkos spalvos su statybiniu laužu sluoksnį šurfo Š dalyje, buvo atidengtas iki 1,15 m storio smulkus eolinis balkšvo atspalvio smėlio sluoksnis. Po juo maždaug 1,3–1,35 m gylyje atidengtas iki 10 cm storio pilkas smėlis. Jame aptikta XVI–XVIII a. datuojama žiesta puodo šukė. Po šiuo sluoksniu fiksuotas iki 20 cm storio balkšvas eolinis smėlis. Vidutiniškai 1,7 m gylyje pasiektas juosvo uždurpėjusio smėlio horizontas. Pradėjus sparčiai sunktis gruntiniams vandenims ir jam plaunant šurfo sieneles, archeologiniai tyrimai nutraukti. Šurfas tirtas iki 1,85 m gylio (2 pav.).

Šurfe 3 nuėmus 60–70 cm storio velėnos ir tamsiai pilkos spalvos dirvožemio sluoksnį, toliau buvo kastas iki 1–1,1 m storio smulkus eolinis balkšvo atspalvio smėlis. Po juo viduti-

2 pav. Šurfas 2 iš R. M. Petkaus nuotr.

Fig. 2. Test pit 2, as seen from the E.

3 pav. Šurfas 4 iš V. M. Petkaus nuotr.

Fig. 3. Test pit 4, as seen from the W.

niškai 1,7–1,75 m gylyje atidengtas iki 10 cm storio tamsus pilkas smėlis. Preparavus šį sluoksnį atidengtas naujas gelsvo smėlio horizontas. Pasiekus vidutiniškai 2 m gylį nuspręsta kalamuoju zondu nustatyti giliau esančių sluoksnių sandarą. Nustatyta, kad šurfo vietoje iki 4 m gylio nuo esamo žemės paviršiaus toliau glūdi gelsvo smėlio klodas.

Šurfe 4 nuėmus 20 cm storio velėnos ir tamsiai pilkos spalvos dirvožemio sluoksnį buvo atidengtas 1,2–1,3 m smulkus eolinis balkšvo atspalvio smėlio sluoksnis – pustymų Palangoje liudininkas. Po šiuo smėliu vidutiniškai 1,5 m gylyje atidengtas iki 10 cm storio pilkas smėlio sluoksnis su kultūrinio sluoksnio požymiais. Jame aptikta XVI–XVIII a. datuojamų smulkių žiestos keramikos fragmentų: žiesto puodo šono bei puodynės angos (?). Po šiuo sluoksniu fiksuotas 20–25 cm storio balkšvas vandeningas smėlio horizontas. Po juo iki 1,8 m gylio nuo esamo žemės paviršiaus toliau kastas gelsvas smėlis. Kaltiniu zondu nustatyta, kad giliau glūdi iki 1 m storio uždurpėjusio smėlio sluoksnis, o po juo toliau seka gelsvas smėlis. Moreninis molis kalamuoju zondu nepasiektas. Šurfo gylis su kalamojo zondo gręžiniu siekė 3,65 m (3 pav.).

Atlikus žvalgomuosius tyrimus konstatuota, kad 1779–1781 m. Palangos miestelio tikrosios būklės plano duomenys atitinka archeologinių tyrimų metu fiksuotą kultūrinio sluoksnio paplitimą. Tirtas sklypas buvo pačiame Palangos P dalies pakraštyje ir tuo galima

paaiškinti jame aptiktą neintensyvų kultūrinį sluoksnį. Po atliktų žvalgomųjų tyrimų buvo nurodyta prieš statybos darbus Vytauto g. 44A sklype atlikti detaliuosius tyrimus. Tikėtina, kad tyrimai kokybiškai papildys suformuotas pirmines išvadas apie XVI–XVIII a. kultūrinio sluoksnio sandarą bei sudėtį Vytauto g. 44A sklype.

Vytauto St. 44A

In April 2014, a field evaluation (four 2x1 m test pits, a total of 8 m^2) was conducted on the 786.61 m^2 plot at Vytauto St. 44A in Palanga (Fig. 1).

A thin, up to 10 cm thick, layer of grey sand, which contained small fragments of 16th–18th-century hand thrown pottery, was discovered at an average depth of 1.3–1.75 m, under a thick layer of windblown sand (Figs. 2, 3). After the evaluation, it was determined that the 16th–18th-century cultural layer discovered at Vytauto St. 44a correlates with the development data of a 1779–1781 plan of the actual situation in Palanga.

Ramūnas Šmigelskas

Vytauto gatvė 43

2014 m. atlikti žvalgomieji ir detalieji archeologiniai tyrimai Palangos mieste, Vytauto g. 43. Čia vykdyti kultūrinės paskirties pastato (Palangos „Vasaros estrada“) rekonstravimo į kultūros ir mokslo paskirties pastatą projekto darbai.

XVIII a. II pusėje Palangoje, į P nuo Rąžės upės, dabartinės Vytauto gatvės Š pusėje veikė miestelio kapinės. Aplink jas buvo įsikūrusios miestelėnų sodybos. 1824 m. kapines iškėlus, teritorija apaugo savaiminiais medžiais. Apie 1848 m. Palangos dvaro savininkai Tiškevičiai šią miestelio dalį pradėjo formuoti kaip dvaro sodybos parką. Šioje teritorijoje 1877–1880 m. grafo J. Tiškevičiaus lėšomis iškilo pirmasis kurorto kompleksas, kurį sudarė kurorto parkas, restoranas ir viešbutis, vasaros teatro pastatas ir paviljonas orkestrui. Naujojo kurorto centrui prigijo Kurhauzo pavadinimas.

Pradžioje žvalgomieji tyrimai pradėti aplink buvusią „Vasaros estradą“ šurfu, tirtu į ŠR nuo stovėjusio pastato. Po vėlyvais kultūrinio sluoksnio horizontais ir smėlio supustymu 1,6 m gylyje aptiktas 10–20 cm storio juodos žemės sluoksnis su gausiomis medienos skiedromis. Sluoksnyje aptikti keramikos radiniai datuoti XVI–XVII a. Aplink šurfą, kuriame aptiktas archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis, buvo ištirti dar 3 šurfai, siekiant nustatyti būtinų detaliųjų tyrimų apimtis. Po šių tyrimų teritorijoje, kurioje numatyti naujosios arenos statybos darbai, atlikti detalieji tyrimai. Inžineriniai tinklai, kurie turėjo būti pakloti tose vietose, kur aptinkamas kultūrinis sluoksnis, tiesti tokiame gylyje, kad nesiektų archeologiškai vertingų sluoksnių.

Detalieji tyrimai atlikti 238 m^2 plote. Nuspręsta tiriamą plotą padalyti į 4 perkasas, tarp jų padarant kontrolines juostas. Tokiu būdu kiekvienoje perkasoje buvo po 2 simetriškas ir tvarkingas sieneles. Viršutiniai archeologiškai nevertingi kultūriniai sluoksniai ir supustymo sluoksnis nukastas mechanizuotai. Visose tirtose perkasose tirta situacija buvo panaši. Po supustytu smėliu tirtas juodos durpingos žemės, kurioje gausu anglies ir medžio skiedrų, sluoksnis. Jame buvo aptinkami visi archeologiniai radiniai ir medinės konstrukcijos. Pačios medžio konstrukcijos stipriai apnaikintos ankstesnių žemės kasimo darbų metu (1, 2 pav.).